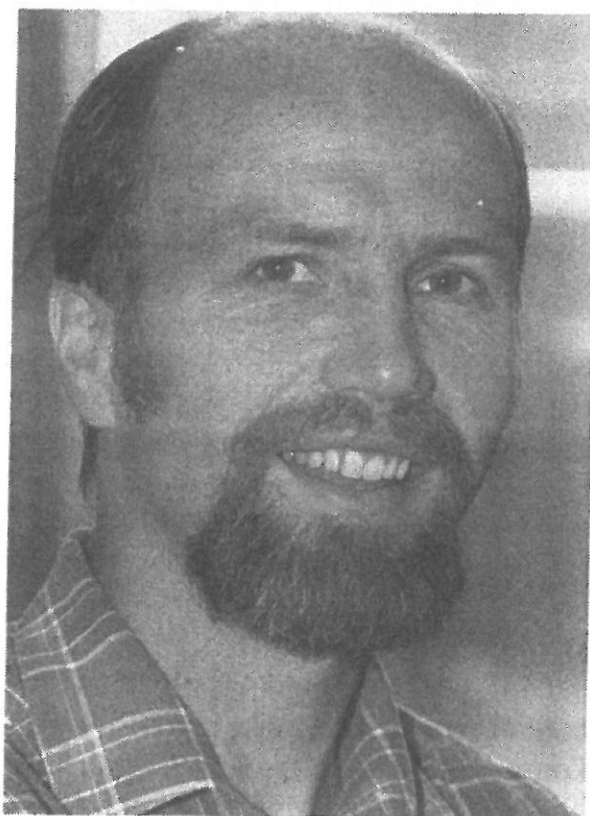

KRONIKK

Det dobbelte kjærlighetsbud og diakonien.

Av 1. amanuensis
Olav Myklebust

I den første del av vårt hundreår sto barmhjertighetsbegrepet sentralt i diakonien. Diakoni var barmhjertighetens tjeneste blant syke, lidende og trengende. I en senere periode betonte man sterkere diakoniens sammenheng med rettferdigheten. Veldedighet og barmhjertighet ble betraktet som en og samme sak. Begge deler vakte skepsis. Rettferdighet ble det nye moteord, og diakonien skulle være pionerbevegelsen, fortroppen i skjæringspunktet mellom kirke og samfunn, alltid på utkikk etter nødstilstander, sosiale og politiske forhold som avkrevet en ny innsats. Diakonien ble her betraktet som en vandrerbevegelse i randsonen av den institusjonelle kirke, men også i spenning til det politiske establishment. Bare ved å være på vandring, uten bindinger til etablerte maktgrupper, kunne man gjøre fyldest mot rettferdigheten og endre de urettferdige strukturer. Fra å være opptatt med individet, slik «barmhjertigheten» var det, rettet «rettferdigheten» oppmerksomheten mot de sosiale, økonomiske og strukturelle forhold. Men derved ville man også hjelpe «hin enkelte».

Av en eller annen grunn fikk ikke denne patos for rettferdigheten særlig nedslag i de nymotens diakonidefinisjonene. Der må både barmhjertigheten og rettferdigheten vente. Det store moteord i dagens diakoniterminologi er blitt «omsorg». Det finnes mange grunner til at dette er blitt et sentralbegrep for diakoniens selvforståelse. Men en ting er sikkert. Begrepet har ikke fått sin plass på grunnlag av en dyptgående teologisk refleksjon. Den drivende kraft bak begrepets seiersgang også i diakonien fin-

ner man i helse- og sosialfagene og i den sosialpolitiske debatt. Omsorg er rett og slett det positivt ladede og samlende begrep i det moderne velferdssamfunn. Omsorg er blitt selve kjernen i alle våre vesener. Og det er om omsorgen man strides. Er den god nok? Kan den bli bedre? Ja, — hva er omsorg?

Det er viktig at den kristne kirke gjennom sine lemmer er med å gi hjerte og sjel, kjøtt og ben til omsorgen. Derfor kan det forsvares at også diakonien gjør omsorgsbegrepet til et hovedbegrep i sin selvforståelse. Men vesentlig vil det da være om begrepet fylles ut fra kirkens egenart eller om det utelukkende gis innhold fra helse- og sosialvitenskapen. Mange spør i dag om diakoniens omsorg for mennesker rett og slett er en parallellutgave av samfunnets omsorg for mennesker i nød. Er det samme sak det tales om under to forskjellige tak, — det ene et offentlig helse- og sosialvesen uten formålparagraf, — det andre et «privat» helse- og sosialvesen med formålparagraf, og betalt av det offentlige, men ellers uten vesentlige innholdsmessige og kvalitative forskjeller?

Det kan være vanskelig å foreta en ideologisk og innholdsmessig grenseoppgang mellom offentlig og diakonal omsorg. Innenfor begge grupper er det mennesker til dels med sammenfallende livssyn og faglig utdannelse som utfører omsorgen. Avgjørende fremfor den institusjonelle ramme blir som oftest den enkelte fagutøvers personlige etikk og livssyn. Omsorg vil aldri være et nøytralt universalium. Den vil alltid preges av faglige normer kombinert med menneskelige og livssynsmessige kvaliteter. På institusjonsplanet vil imidlertid omsorgen i høy grad være en refleks av de(t) rådende livssyn i samfunnet. Fra diakoniens side er det viktig å være med

å påvirke dette. Men trolig enda viktigere er det at diakonien verner om omsorgen i sine institusjoner, slik at den utmeisler og utøver den omsorg som svarer til kirkens egenart, og ikke bare forblir en refleks av eller medløper til den rådende samfunnsideologi.

Til enhver tid må derfor den kristne diakoni besinne seg på det som er grunnlaget og det gjennomsyrende for hele dens virksomhet. Omsorgsbegrepet blir da ikke tilstrekkelig. Det blir på tross av alle sine positive kvaliteter rett og slett for nøytralt intetsigende og ufarlig.

Diakonien må våge igjen også å tre frem som den kristne kjærlighets tjeneste. Slik har det vært fra gammelt av. Kristi kjærlighet skal være kjerne og nerve i diakonien.

Når den faglige terminologi heller anvender omsorgsbegrepet, ligger det nok en nedtoning i det. Kjærligheten blir for personlig, for nær. Omsorgsbegrepet gir rom for empati og delaktighet, men samtidig beskytter det omsorgsutøveren og mottageren mot et for sterkt personlig engasjement.

Men diakonien bør utfordres til på ny å gjennomtenke hva det dobbelte kjærlighetsbud, slik Jesus lærte det, betyr for den diakonale virksomhet. Mon tro om det ikke er et forfallstegn, når en ikke lenger våger å tale om kjærligheten som den avgjørende drivkraft for den diakonale virksomhet?

Uten å ta altfor feil, må en kunne slå fast at man innen vår kirke — og dermed også i diakonale kretser, er merkelig lite opptatt av å klargjøre hva det vil si å elske Gud av hele sitt hjerte, av hele sin sjel og av all forstand (Matt. 22,37). I moderne tid er dette første og største bud sugd opp av kjærligheten til nesten. For mange er nestekjærligheten blitt

Over til s. 21

OVERGANGER

Over fra s. 17

den eneste mulige måte en på jorden i ydmykhet kan uttrykke en levende kjærlighet til Gud. Men dermed er veien kort til at det dobbelte kjærlighetsbud reduseres til et enkelt kjærlighetsbud. Et fundamentalt premiss for diakonien faller dermed bort. Den blir humanisme i dialogisk virke med andre varianter av humanisme. Dette er trolig en hovedtendens i dagens situasjon.

Fatalt er det også at innholdet i neste-kjærlighetsbudet forvandles under påtrykk fra humanismen. I moderne humanistisk omsorgstenkning er neste-kjærlighetens mål behovstilfredsstillelse. I Det nye testamente er innholdet i nestekjærligheten å søke den annens beste (Fil. 2,2-4; 1. Kor. 10,24). Her vil det ofte være sammenfall, men den kristne nestekjærlighet vil alltid være noe mer enn behovstilfredsstillelse. Å elske den andre **som deg selv**, å søke den annens beste, vil alltid bety at kjærligheten til deg selv får tjene som mønster for kjærligheten til ditt medmenneske. Men den kristne nestekjærlighet er å elske sin neste som jeg **etter Guds mening** elsker meg selv. Dette betyr at diakonien bare kan hjelpe sin neste på premisser som svarer til det kristne menneskesyn, altså ikke på premisser som strider mot dette. I den moderne behovstilfredsstillende omsorgsvirksomhet vil en slik holdning kunne være kontroversiell, men den kristne neste-kjærlighet står her i et ansvarsforhold hvor det kan være nødvendig å behage Gud mer enn mennesker.

Dere er verdens lys og jordens salt, sa Jesus til sine disipler i Bergprekenen, og han sammenlignet dem med en by som

ligger på et fjell. Den kan ikke skjules. Kilden til dette lys, substansen i dette salt og fundamentet for denne by er imidlertid det **dobbelte** kjærlighetsbud. At denne kjærlighet skal gjennomstrømme diakonien, må være et samlenende mål.

Over fra s. 18

hver og en av oss er knyttet til hverandre og til Gud i en felles solidaritet.

Uten at et litterært verk skaper gjenkjennelse, dreier det seg ikke om kunst, men om tvang, agitasjon, propaganda.

Den kunstneriske visjon vil fremkalle sorg og medynk, ensomhet og pine. Intet menneske unngår slike tråder i livsveven — og ingen sann kunst kan dikte seg utenom angsten, bitterheten. Dette er slangene ved brystet. Eller mennesket på kanten av avgrunnen.

Idyllen er livsfarlig i kunsten, slik den også er det i livet og i troen. Da står vi overfor en form for livsflukt som nærer djevlskapen ved å benekte den.

Dessverre har mye av det som kalles «kristen litteratur» støttet opp under myten om kristendom som livsflukt. Troshelter er et falskt og retusjert menneskebilde. Den kristne forfatter må i alle tilfelle, enten som romanforfatter eller lyriker, holde opp djevlskapen for alles øyne — og for Guds. Bare slik kan den overvinnes, i det drama hvor den troende er innviet i en kamp mellom det endelige nederlag og den endelige seier. Troens seier har sitt feste i Kristi verk, ikke i den religiøse idyll.

«Kunst påvirker ved den selvinnsikt den vekker — i frihet. Og sosialt sett — medmenneskelig sett — er dette

Over til neste side